

Breyting á aðalskipulagi Blönduósbæjar 2010-2030

Vegna legu Þverárfjallsvegar, nýrra efnistökusvæða og Sorpförgunarsvæðis.

Greinargerð

Tillaga

22.06.2020

LANDMÓTUN

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit	2
1 Inngangur	4
2 Fyrirliggjandi stefna og aðrar áætlanir.....	4
2.1 Aðalskipulag Blönduósþéttis 2010-2030	4
2.2 Landsskipulagsstefna	4
2.3 Landsáætlun um meðhöndlun úrgangs og svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs á Norðurlandi 2015-2026.....	5
3 Staðhættir og umhverfisaðstæður.....	5
3.1 Vistgerðir og fuglar.....	5
3.2 Vindafar.....	6
3.3 Minjar	6
3.4 Vatn og jarðvegur.....	6
4 Efni og umfang skipulagsbreytingar.....	7
4.1 Ný veglína, efnispörf og skeringar.....	7
4.1.1 Nauðsynleg leyfi vegna vegaframkvæmda	Villa! Bókamerki ekki skilgreint.
4.2 Stækkun sorpförgunarsvæðis og aukning á árlegu magni til urðunar, landmótun og rekstur brennsluofns á Sölvabakka í Refasveit.....	8
4.3 Nýtt efnistökusvæði vegna efnisvinnslu á Sölvabakka	9
5 Breyting á aðalskipulagi	10
5.1 Breyting gerð á efnistökusvæðum	10
5.2 Breyting gerð á sorpförgunarsvæði	11
6 Umhverfisskýrsla.....	12
6.1 Umhverfispættir og viðmið	12
6.2 Öflun upplýsinga og aðferðarfræði.....	14
6.3 Umhverfismat	14
Breyting á veglínunni Þverárfjallsvegur 73.....	14
Stækkun sorpförgunarsvæðis Sölvabakka og brennsluofn	15
6.4 Niðurstaða umhverfismats	16
Heimildaskrá	17

Myndaskrá:

Mynd 1. Hluti gildandi aðalskipulags Blönduósbæjar 2010-2030.	4
Mynd 2. Íbúapróun í sveitarfélaginu Blönduósbær.	5
Mynd 3. Vindrós Stekkjavík 1995-2008.	6
Mynd 4. Yfirlitskort sem sýnir veglínu Þverárfjallsveggar 73, aðalskipulagsbreytingin veglínunnar er mörkuð rauðum hring. Fyrirhuguð staðsetning nýrra efnistökusvæða merkt A, B og C og núverandi efnistökusvæði D. Mynd: Vegagerðin.	7
Mynd 5. Yfirlit yfir fyrirhugaðar nýjar námur vegna vegagerðar. Heimild: Vegagerðin. Villa! Bókamerki ekki skilgreint.	
Mynd 6. Afmörkun á svæði sem fyrirhugað er fyrir landmótun auk nýrra lóðarmarkna. Mynd: Efla. Vindrós sýnir ríkjandi vindáttir á svæðinu (Veðurstofa Íslands).	8
Mynd 7. Loftmynd sem sýnir staðsetningu fyrirhugaðs nýs efnistökusvæðis í landi Sölvabakka.	9

Aðalskipulagsbreyting þessi sem auglýst hefur verið skv. 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 var samþykkt í sveitarstjórn þann _____ 20__

Aðalskipulagsbreytingin var staðfest af Skipulagsstofnun þann _____ 20__.

Auglýsing um gildistöku aðalskipulagsbreytingar var birt í B-deild Stjórnartíðinda þann _____ 20__.

Greinargerð þessari fylgir uppdráttur dagsettur 22.06.2020

Forsíðumynd: Landmótun.

1 Inngangur

Sveitarfélagið Blönduósbær hefur ákveðið að gera breytingu á Aðalskipulagi Blönduóbæjar 2010-2030 og er breytingin þrjúþætt:

- Breyting er gerð á legu Þverárfjallsvegur nr. 73. norðaustur af Blönduósi, vegna breytinga sem urðu á legu vegarins í hönnunarferli með tilliti til votlendis. Breytingin nær yfir um 2 km vegkafla.
- Fjögur ný efnistökusvæði eru skilgreind þar af þrjú vegna vegagerðarinnar og eitt vegna efnisvinnslu á Sölvabakka.
- Stækkun sorpförgunarsvæðis Ú1 og aukning á árlegu magni til urðunar, landmótun og rekstur brennsluofns á Sölvabakka í Refasveit. Breyta þarf skilmálum sorpförgunarsvæðisins og einnig verður skoðað hvort talin sé þörf á að breyta skilmálum fyrir efnistökusvæði E4 m.t.t. samlegðaráhrifa vegna urðunar.

2 Fyrirliggjandi stefna og aðrar áætlanir

2.1 Aðalskipulag Blönduóbæjar 2010-2030

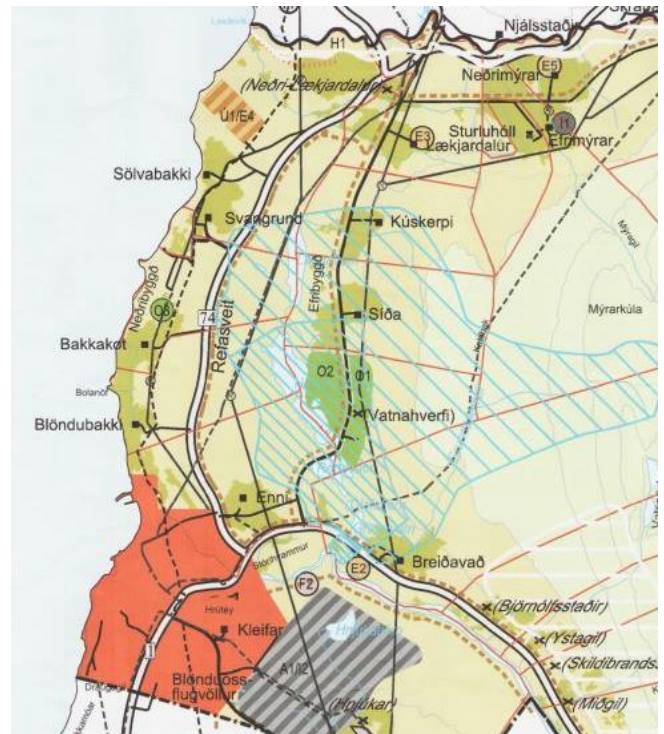
Aðalskipulag Blönduóbæjar 2010-2030 var staðfest 25. maí 2012. Samkvæmt skipulaginu eru svæðin sem breytingarnar ná til skilgreind sem landbúnaðarsvæði og óbyggt svæði. Megin markmið aðalskipulagsins er að skapa rými til eflingar atvinnulífs og skilgreina svæði fyrir nýjar atvinnugreinar. Í skipulaginu er m.a. lögð áhersla á að unnið verði að úrbótum í samgöngumálum og að varðveisla á náttúru- og menningarminjum verði tryggð. Í aðalskipulaginu er lögð áhersla á skipulega nýtingu efnistökuastaða og snyrtilegan frágang þeirra þegar efnistöku lýkur.

2.2 Landsskipulagsstefna

Í gildi er Landsskipulagsstefna 2015-2026 sem samþykkt var á Alþingi 16. mars 2016 en þar er m.a. stefna um skipulag í dreifbýli.

Í kafla 2.2 Umhverfis- og menningargæði segir í lið 2.2.2 Náttúra, menningararfur og heilnæmt umhverfi segir:

Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði leitast við að varðveita náttúru- og menningargæði sem hafa staðbundið, eða víðtækara, gildi út frá sögu, náttúruferi eða menningu. Það getur m.a. falist í stefnu um vistheimt og verndun og eflingu gróðurs og jarðvegs. Jafnframt verði gætt að álagi á vatn og vatnsvernd. Landslagsgreining og vistgerðaflokkun ásamt áætlunum um uppgræðslu lands og vatnaáætlun verði lagðar til grundvallar skipulagsákvörðunum.

Mynd 1. Hluti gildandi aðalskipulags Blönduóbæjar 2010-2030.

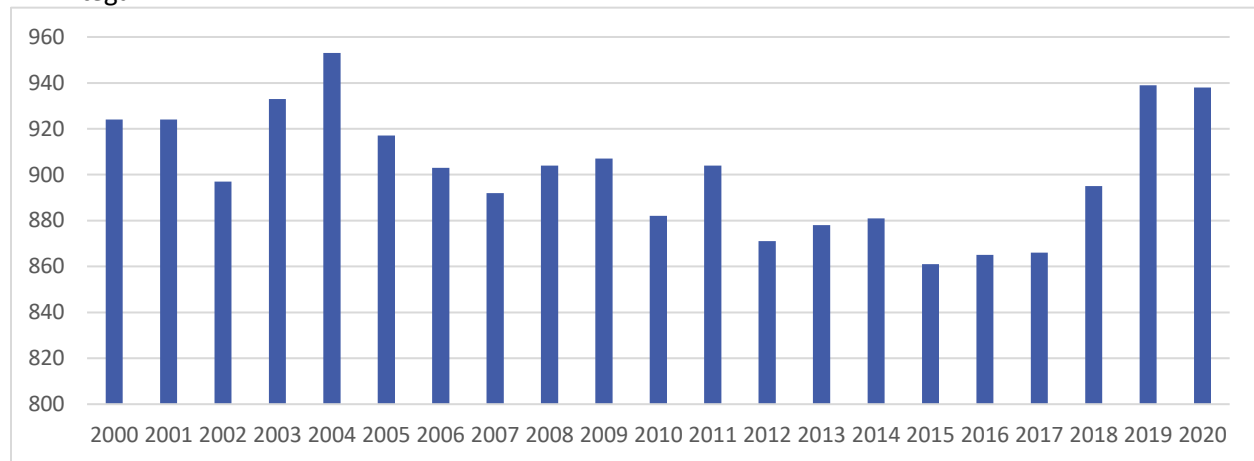
2.3 Landsáætlun um meðhöndlun úrgangs og svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs á Norðurlandi 2015-2026.

Í lögum nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs var í fyrsta sinn kveðið á um að Umhverfisstofnun skyldi gefa út almenna áætlun til minnst 12 ára í senn um meðhöndlun úrgangs sem gilda skyldi fyrir landið allt. Áætlunin skyldi hafa það markmið að draga markvisst úr myndun úrgangs, auka endurnotkun og endurnýtingu og minnka hlutfall úrgangs sem fer til förgunar. Jafnframt átti landsáætlun að vera sveitarfélögum til leiðbeiningar varðandi svæðisbundnar áætlanir sem sveitarstjórnir skyldu semja og staðfesta. Í áætlunum sveitarstjórnanna skyldi gerð grein fyrir því hvernig viðkomandi sveitarstjórn hygðist ná markmiðum landsáætlunarinnar.

3 Staðhættir og umhverfisaðstæður

Sveitarfélagið Blönduósþéttis er við austanverðan Húnaþing og innan þess er einn þéttbýlisstaður, Blönduós. Nokkrar breytingar hafa orðið á atvinnuháttum í sveitarfélaginu á undanförunum árum og íbúapróun hefur verið nokkuð sveiflukennd en íbúum hefur farið fjölgandi undanfarin 3 ár.

Landbúnaður hefur dregist saman í sveitarfélaginu líkt og víða um land og aðrar atvinnugreinar komið í staðinn, svo sem gagnaver og þjónusta við ferðamenn, en þar eru greiðar og öruggar samgöngur mikilvægar.

Mynd 2. Íbúapróun í sveitarfélaginu Blönduósþéttis.

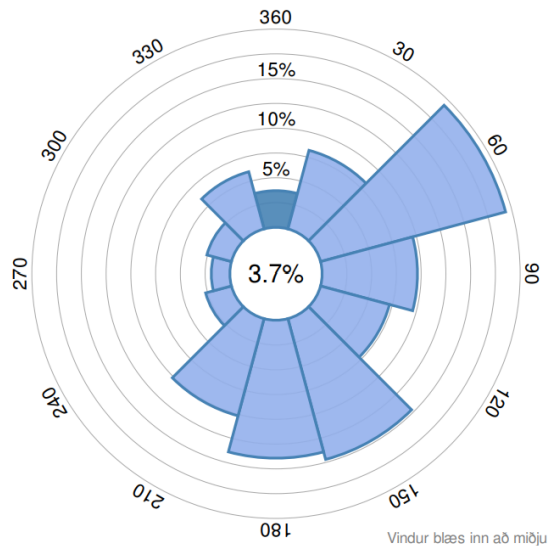
3.1 Vistgerðir og fuglar

Samkvæmt vistgerðarkorti Náttúrufræðistofnunar Íslands eru innan nýrrar veglínu Þverárfjallsvegur m.a. vistgerðin fjalldrapamóavist en innan hennar getur verið ríkt fuglalíf og er algengt að varpfuglategundirnar þúfuttlingur, hrossagaukur, spói, heiðlóa, lóupræll og rjúpa. En lóupræll og spói eru ábyrgðartegundir Íslands. Hluti af veglínunni eins og hún er sýnd í gildandi aðalskipulagi fer í gegnum votlendi.

Innan urðunarsvæðis að Sölvabakka er þéttleiki fugla lítill og fuglalíf hvorki ríkulegt né fjölbreytt. Það svæði sem raskast miðað við þessa breytingu er svæði sambærilegt því sem nýtt hefur verið undir urðun og munu því áhrifin verða svipuð. Gera má þó ráð fyrir að fuglar geti orðið fyrir truflun og jafnvel misst varp- og fæðusvæði sín og þurft að færa sig um set en hafa ber í huga að sambærileg búsvæði er víða að finna í grenndinni. Áhrifin yrðu þó á fáa fugla þar sem þéttleiki fugla er lítill innan breytingarinnar og áhrif verða tímabundin þar sem svæðið mun líta svipað út og í dag eftir landmótun. Áhrif landmótunar á fuglalíf ættu því að vera óveruleg.

3.2 Vindafar

Einn af þeim þáttum sem hefur áhrif á lyktarmengun er vindafar. Á vindrósum frá Stekkjavík fyrir árin 1995-2008 kemur fram að ríkjandi vindáttir í Stekkjavík eru norðan- og norðaustanáttir, suðaustan átt er líka frekar tíð en vestan og austanátt sjaldgæf, sjá mynd 7.

Mynd 3. Vindrós Stekkjavík 1995-2008.

3.3 Minjar

Í mati á umhverfisáhrifum vegna lagningu nýs vegar um Refasveit að Ytra-Hóli í Skagabyggð unnu Bryndís Zoega og Guðný Zoega á vegum Byggðasafns Skagfirðinga fornleifaskráningu veglínunnar. Sú breyting sem gerð er á Aðalskipulagi Blönduóssbæjar 2010-2030 tekur til um 2 km kafla frá Þjóðvegi 1 í átt að Þverárfjalli og Skagaströnd. Samkvæmt skráningunni er ein fornleif, 1914-60 Bakkagata sem breytingin hefur áhrif á og eru áhrifin þau að veglínan þverar götuna neðar í landinu.

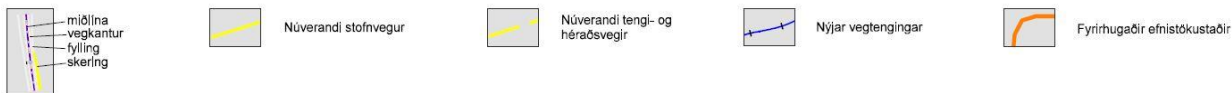
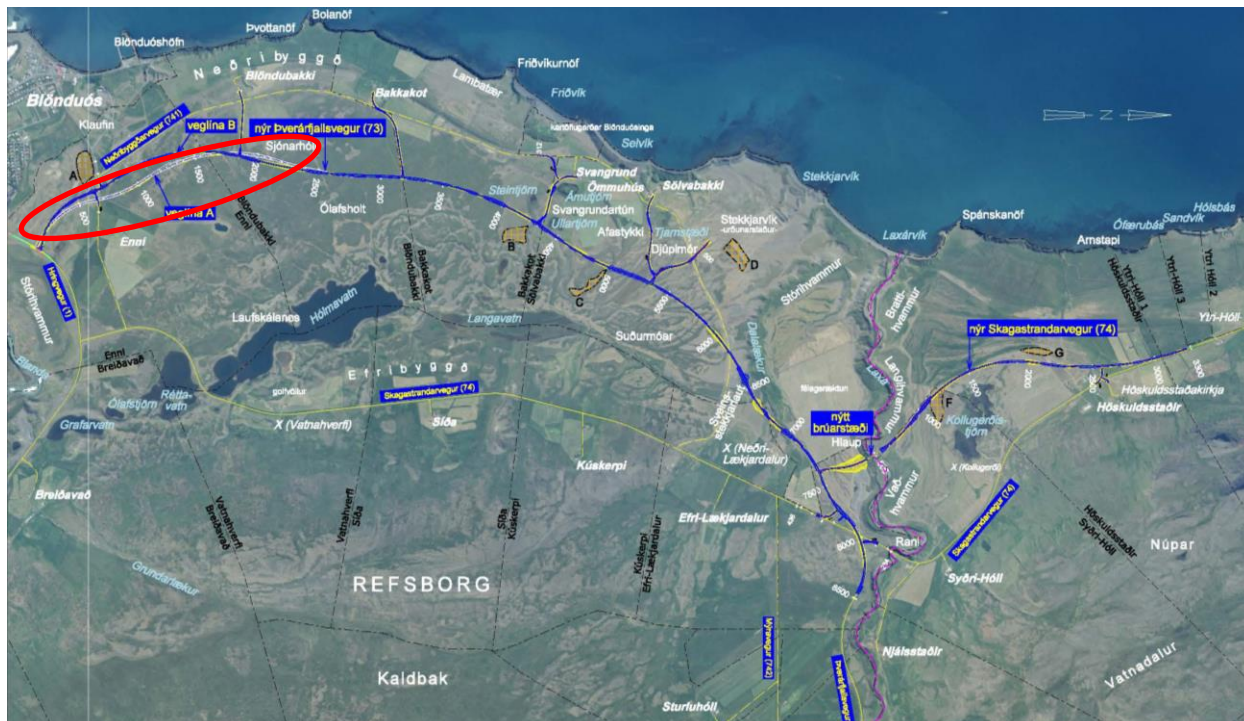
Gerð var vettvangsrannsókn af Fornleifafræðistofunni (2019) í Stekkjavík þar sem voru grafnar prufuholur í hugsanleg garðalög. Niðurstaða rannsóknarinnar var sú að flestar prufuholur benda til mikils áfoks á svæðinu en engar mannvistarleifar né mannvirki. Hins vegar fannst í einni þústinni stök varða sem lá tæpan metra frá Sleipugötu og hefur nær örugglega varðað götuna sem lá frá Sölvabakka að Stekkjavík. Hinar meintu rústir höfðu á sér yfirbragð mannvirkja, en við rannsókn kom í ljós að svo var ekki, nema varðan við Sleipugötu.

3.4 Vatn og jarðvegur

Í frummatsskýrslu fyrir urðunarstaðinn Stekkjavík kemur fram að vöktun undanfarinna ára hefur ekki sýnt breytingar nema rétt í upphafi. Með aukinni urðun gætu náttúruleg efni í jarðveginum farið út í grunnvatn en það væri þó tímabundið og um væga losun væri væntanlega um að ræða. Svæðið er við sjó og ekki er gert ráð fyrir mengun sem ógnaði mönnum eða dýrum.

Brennslustöð fyrir dýrahæ á urðunarstaðnum myndar nokkuð frárennsli sem þarf að hreinsa en á þessu stigi hefur ekki verið ákveðið hvernig hreinsun vatns verður háttáð en öllum ákvæðum starfsleyfis og reglugerða þar um verður fylgt. Áhrif vegna aukinnar urðunar í Stekkjavík, landmótunar og reksturs brennslustöðvar á vatn og jarðveg eru metin óveruleg.

4 Efni og umfang skipulagsbreytingar.

Mynd 4. Yfirlitskort sem sýnir veglínunni Þverárfjallsvegur 73, aðalskipulagsbreytingin veglínunnar er mörkuð rauðum hring. Fyrirhuguð staðsetning nýrra efnistökusvæða merkt A, B og C og núverandi efnistökusvæði D. Mynd: Vegagerðin.

Um er að ræða breytingu á legu Þverárfjallsvegi nr. 73. eins og hann er skilgreindur á aðalskipulagsupprætti, vegna lítilsháttar breytinga sem urðu á hönnunarstigi þar sem er verið að sneiða fram hjá votlendi. Breytingin fellur að hluta til innan þéttbýlisuppráttar aðalskipulags Blönduóbæjar. Breyting vegarins fellur undir lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000, viðauka 1, lið 10.09: *Nýir tveggja akreina vegir styttri en 10 km í þéttbýli. Nýir vegir utan þéttbýlis á verndarsvæðum. Enduruppbygging vega utan þéttbýlis á verndarsvæðum, sem fellur í B flokk þar sem tilgreindar eru þær áætlanir sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og metið er í hverju tilviki fyrir sig með tilliti til eðlis, umfangs, og staðsetningar hvort háðar skuli mati á umhverfisáhrifum.* Kanna þarf matskyldu vegna nýrra vega styttri en 10 km innan þéttbýlis (sjá viðauka 1. liður 10.09 og viðauka 2, liður 1. i. *Stærð og umfang framkvæmdar* og v. mengun og ónæði).

4.1 Breytt veglína

Sá veglínukostur sem lagður er fram við mat á umhverfisáhrifum framkvæmda við fyrir nýjan Þverárfjallsveg og Skagastrandarveg var valinn á grundvelli umferðaröryggis- og umhverfissjónarmiða og var skilgreindur í fullu samráði við sveitarstjórnir og landeigendur. Við frumdragahönnun vegarins var leitast við að staðsetja hann utan verndarsvæða og ræktarlands og fella hann vel að landi. Breytingin sem gerð er á gildandi aðalskipulagi miðast að náttúruvernd þar sem veglínan er tekin út fyrir votlendi sem er á svæðinu.

Afla þarf leyfis ráðherra landbúnaðarmála til að breyta landnotkun úr landbúnaði í aðra landnotkun skv. 6. gr. jarðalaga.

4.2 Stækkun sorpförgunarsvæðis og aukning á árlegu magni til urðunar, landmótun og rekstur brennsluofns á Sölvabakka í Refasveit.

Árlegt magn til urðunar á urðunarstaðnum í Stekkjarvík í landi Sölvabakka, Blönduósi er aukið úr 21.000 tonnum af heimilis- og rekstrarúrgangi á ári hverju í 30.000 tonn á ári. Ekki er um að ræða aukningu á heildarmagni urðaðs úrgangs í Stekkjarvík, sem eftir sem áður er áætlaður 630.000 tonn í lok rekstrartímans sem áætlaður er 30 ár. Frummatsskýrsla hefur verið kynnt Skipulagsstofnun. Einnig er áformað að hefja rekstur brennsluofns á svæðinu til förgunar dýrahæja og nýta til þess metangas frá urðunarhólfi.

Gerð er grein fyrir landmótun á uppgraftrarefni vegna undirbúnings urðunarhólfa í matinu og stækkunar á sorpförgunarsvæðinu. Ekki hefur verið hægt að nýta allt uppgraftrarefni og því þarf að fara í aukna landmótun innan svæðisins.

Samkvæmt lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum er aukning um 9.000 tonn á ári matskyld jafnvel þó heildarmagn urðaðs úrgangs aukist ekki. Því er gert nýtt mat á umhverfisáhrifum, þar sem áhrif aukningarinnar eru metin, auk áhrifa brennsluofns og landmótunar.

Tillaga að matsáætlun aukningar urðunar, reksturs brennsluofns og landmótunar að Sölvabakka hefur þegar verið kynnt og er í ferli og hefur frummatsskýrsla einnig verið kynnt Skipulagsstofnun.

Samhliða breytingu á aðalskipulagi er gerð breyting á deiliskipulagi Sölvabakka- urðun og efnistaka sem samþykkt var í júlí 2015, þar sem deiliskipulagssvæðið er stækkað og gerð er grein fyrir landmótunaráformum, í samræmi við breytingu þessa á aðalskipulagi Blönduóssbæjar.

Mynd 5. Afmörkun á svæði sem fyrirhugað er fyrir landmótun auk nýrra lóðarmarka. Mynd: Efla. Vindrós sýnir ríkjandi vindáttir á svæðinu (Veðurstofa Íslands).

4.3 Efnistökusvæði

Aðalskipulagsbreytingin tekur til fjögurra efnistökusvæða og gerð er breyting á kafla 3.16 og 4.2.7 Efnistökusvæði.

Vanda skal frágang allra námusvæða að vinnslu lokinni og skulu efnistökusvæði ekki standa ónotuð og ófrágengin lengur en í þrjú ár skv. 4. mgr. 16. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Landslag skal fært aftur til fyrra horfs eða land mótað þannig að efnistökusvæði falli sem best að umhverfinu þegar efnistöku lýkur. Við frágang skal taka mið af leiðbeiningum sem finna má á vefnum www.namur.is.

Í lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000, 1. viðauka segir;

2.03 - *Efnistaka og/eða haugsetning á landi eða úr hafsbotni þar sem áætlað er að raska 25.000 m² svæði eða stærra eða efnismagn er 50.000 m³ eða meira. Efnistaka og/eða haugsetning þar sem fleiri en einn efnistökuastaður og/eða haugsetningarstaður vegna sömu framkvæmdar og á sama svæði ná samanlagt yfir 25.000 m².*

2.04 - *Efnistaka og/eða haugsetning á landi eða úr hafsbotni þar sem áætlað er að raska minna en 25.000 m² svæði eða efnismagn er minna en 50.000 m³, og skal metið með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar hvort framkvæmdin skuli háð mati á umhverfisáhrifum.*

4.3.1 Ný efnistökusvæði vegna vegagerðar

Þrjú ný efnistökusvæði er skilgreind á aðalskipulagsupprætti í tengslum við vegagerð og er skilgreining þeirra eftirfarandi:

Náma	Veglinur og stöðvar	Nýting	Efnismagn þús. m ³	Flatarmál þús. m ²	Verndar-gildisflokkur	Staða	Jarðmyndun	Yfirborð	Jörð	Náttúruvernd	Á skipulagi
A Ennisnáma	73 St. 600	Styrktarlag, fylling og fláafleygar	65	26	3	Gömul	Jökuláeyri	Melagróður og grösugt býfi	Enni	Nei	Nei
B Syðri-Króklágar	73 St. 4200	Fylling og fláafleygar	45	19	2	Ný	Þveginn jökulruðningur og jökuláeyri	Gras og melagróður	Bakkakot	Liggur innan fjarsvæðis vatnsverndar	Nei
C Efraleiti	73 St. 4900	Styrktarlag, fylling og fláafleygar	45	13	2	Ný	Þveginn jökulruðningur og jökuláeyri	Rýr melagróður	Sölvabakki	Liggur að hluta innan fjarsvæðis vatnsverndar	Nei

Efnistaka sem áætluð er á þessum þremur efnistökusvæðum er meira en 50.000 m³ og fellur því undir B-flokk skv. lögum um mat á umhverfisáhrifum.

4.3.2 Nýtt efnistökusvæði vegna efnisvinnslu á Sölvabakka

Landeigendur Sölvabakka hafa óskað eftir að nýju efnistökusvæði verði bætt inn á aðalskipulag, suður af núverandi úrgangslausun- og efnistökusvæði Ú1/E4, en um er að ræða efnisvinnslu til hörpunar og flokkunar. Gert er ráð fyrir 45.000 m³ efnistöku að hámarki á svæðinu sem er 2,3 ha að stærð. Efnistökuvernd er flokkað og selt sem drenmöl, lagnasandur, vegagerðarefni o.fl. Efnistakan fellur í C-flokk laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000.

Mynd 6. Loftmynd sem sýnir staðsetningu fyrirhugaðs nýs efnistökusvæðis í landi Sölvabakka.

5 Breyting á aðalskipulagi

5.1 Breyting gerð á efnistökusvæðum

Gerð er breyting á kafla 3.16 og 4.2.7 Efnistökusvæði þar sem bætt er við þremur efnistökusvæðum á dreifbýlisupprátt (E7, E8 og E9) og einu á þéttbýlisupprátt (E6).

Nr.	Heiti	Lýsing	Staða/magn	Jörð
E1	Blönduós við Kleifarhorn	Malarnáma		Hnjúkar
E2	Breiðavað	Malarnáma og leir		Breiðavað
E3	Neðri Lækjardalur	Malarnáma		Lækjardalur
E4	Sölvabakki	Malarnáma, úr jarðefnum sem koma úr myndun hólfa fyrir sorpurðun	600.000 m ³	Sölvabakki
E5	Neðri Mýrar	Malarnáma		Neðri Mýrar
E6	Ennisnáma	Jökuláreyri. Melagróður og grösugt þýfi.	Gömul náma, Stærð 26.000 m ² , Efnismagn 65.000 m ³	Enni
E7	Syðri-Króklágar	Þveginn jökulruðningur og jökuláreyri.	Ný náma, Stærð 19.000 m ² , Efnismagn 45.000 m ³	Syðri-Krókalágar
E8	Efraleiti	Þveginn jökulruðningur og jökuláreyri.	Ný náma, Stærð 13.000 m ² , Efnismagn 45.000 m ³	Efraleiti
E9	Sölvabakki	Efnisvinnslu til hörpunar og flokkunar.	Gert er ráð fyrir 45.000 m ³ efnistöku að hámarki á svæðinu sem er 2,3 ha að stærð. Efnið verður flokkað og selt sem drenmöl, lagnasandur, vegagerðarefni o.fl.	Sölvabakki

5.2 Breyting gerð á sorpförgunarsvæði

Gerð er breyting á kafla 3.17. Sorpförgunarsvæði í gildandi aðalskipulagi Blönduósbæjar 2010-2030 þar sem árlegt magn til urðunar er aukið úr 21.000 tonnum af heimilis- og rekstrarúrgangi í 30.000 tonn.

Nr.	Heiti	Lýsing	Jörð
Ú1	Sölvabakki Refasveit	í Norðurá bs er sorpsamlag 7 sveitarfélaga, Akrahrepps, Blönduósbæjar, Húnavatns-hrepps, Skagabyggðar, Sveitarfélagsins Skagafjarðar og Sveitarfélagsins Skagastrandar. Stefnt er að því að rekstur urðunarstaðarins verði til fyrirmyndar hvort sem varðar flokkun úrgangs, endurnýtingu eða endurvinnslu. Reglugerðir nr. 738/2003 Og 737/2003 munu verða hafðar að leiðarljósi við hönnun og starfsemi urðunarstaðarins. Magn urðunar er 30.000 tonn á ári. Heildarmagni urðaðs úrgangs í Stekkjarvík er áætlaður 630.000 tonn í lok rekstartímans.	Sölvabakki

6 Umhverfisskýrsla

Við mat á umhverfisáhrifum áætlunarinnar verður gerður samanburður við núllkost, þ.e.

- Breyting á veglínu Þverárfjallsveggar 73
- Stækkun sorpförgunarsvæðis Sölvabakka og brennsluofn.
- Efnistökusvæði

Í tillögu að matsáætlun fyrir mat á umhverfisáhrifum Þverárfjallsveggar (73) í Refasveit og Skagastrandarvegi (74) um Laxá í Blönduósbæ og Skagabyggð, voru skoðaðir nokkrir kostir m.a. að nýta núverandi veglínu Neðribyggðarveggar. Endurbygging núverandi Skagastrandarveggar í Refasveit krefst mikilla inngripa í landslagið með miklum skeringum og fyllingum og þar með sjónrænum áhrifum. Sú leið er ekki raunhæfur kostur og því ekki metin.

6.1 Umhverfisþættir og viðmið

Eftirfarandi umhverfisþættir eru taldir geta orðið fyrir áhrifum af völdum færslu veglínunnar:

- Samfélag (atvinnulíf, samgöngur, heilsa, öryggi og ferðamennska (slysaþætta)
- Menningarminjar (fornleifar og náttúruminjar)
- Dýralíf
- Landslag (sjónræn áhrif)
- Gróður, jarðvegur og vatn
- Jarðmyndanir
- Loft

Fjallað er um hugsanleg áhrif breytingarinnar á þessa umhverfisþætti. Val á umhverfisþáttum byggist á mati á umhverfisáhrifum skipulagsbreytingarinnar og á frekari greiningu á því hvaða þættir umhverfisins geta orðið fyrir áhrifum vegna aðalskipulagsbreytingarinnar. Ef umhverfisáhrif á einhvern umhverfisþátt eru talin veruleg eru mögulegar mótvægisáðgerðir og/eða vöktun lagðar til.

Forsendur við mat á umhverfisáhrifum byggja á þremur meginþáttum:

- Viðmið í lögum og reglugerðum, stefnumótun stjórnvalda og skuldbindingar á alþjóðavísu.
- Greining sérfræðinga á einkennum áhrifa á einstaka umhverfisþætti.
- Umsagnir og athugasemdir lögboðinna umsagnaraðila, hagsmunaaðila og almennings, sem kunna að liggja fyrir, sbr. kafla um kynningu og samráð.

Við mat á vægi áhrifa á einstaka umhverfisþætti er stuðst við tiltekin viðmið s.s. stefnumörkun stjórnvalda, alþjóðasamninga, lög og reglugerðir. Í töflu 1. eru tekin saman þau umhverfisviðmið sem lögð eru til grundvallar umhverfismati á aðalskipulagsbreytingunni. Umhverfisviðmið eru notuð sem mælikvarði eða vísir til að meta einkenni og vægi þeirra áhrifa sem skipulagstillagan hefur í för með sér.

Umhverfisþættir	Umhverfisviðmið
Fornleifar og menningarminjar	Fornminjar (forngrípir og fornminjar), skv. 3. gr laga um menningarminjar nr. 80/2012. Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri. Skv. 1. gr sömu laga, sem ná einnig til staða sem tengjast menningarsögu, teljast menningarminjar ummerki um sögu þjóðarinnar, svo sem fornminjar, menningar- og búsetulandslag, kirkjugrípir og minningarmörk, hús og önnur mannvirki, skip og bátar, samgöngutæki, listmunir og nytjahlutir, svo og myndir og aðrar heimildir um menningarsögu þjóðarinnar. Lög in ná einnig til staða sem tengjast menningarsögu.
Dýralíf	Válisti Náttúrufræðistofnunar Íslands um fugla og spendýr. 6 gr. laga nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum. Lög nr. 60/2013 um náttúruvernd.
Gróður, jarðvegur og vatn.	Válisti Náttúrufræðistofnunar Íslands fyrir plöntur. Listi yfir friðlýstar plöntur skv. auglýsingu um friðlýsingu nokkurra plöntutegunda, Stj.tíð. B, nr. 184/1978. Lög um náttúruvernd nr. 60/2013 Velferð til framtíðar. Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi. Stefnumörkun til 2020- II. Kafa nr. 7-9 og Velferð til framtíðar. Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi. Áherslur 2010-2013- sjá kafla 12 um sjálfbæra gróðurnýtingu og endurheimt landgæða. Lög nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs. Sjá 1 gr. Reglugerð nr. 73/2003 um urðun úrgangs.
Jarðmyndanir	3 gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd (verndun jarðmyndana sem eru sérstakar eða einstakar á lands- eða heimsvísu). Velferð til framtíðar. Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020. Sjá kafla um vernd sérstæðra jarðmyndana. Markmið er að fjölbreytni jarðmyndana verði varðveitt með því að vernda þær sem eru sérstakar eða einstakar á landsvísu.
Samfélag	Velferð til framtíðar. Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi. Stefnumörkun til 2020. Sjá kafla um atvinnuvegi og samfélagsþætti, samgöngur.
Landslag og sjónræn áhrif	Sérstaða/fágæti landslags út frá vísbendingum í 57. gr. laga um náttúruvernd, og 3. gr sömu laga um að varðveita landslag sem er sérstætt eða fágætt eða sérlega verðmætt vegna fagurfræðilegs og/eða menningarlegs gildis. Verndargildi skv. náttúruminjaskrá. Megineinkenni landslags, s.s. ósnortið/náttúrulegt yfirbragð landslags, form, litauðgi, fjölbreytni og heildstæði landslags. Langtímaáætlun Vegagerðarinnar um námufrágang 2004-2018.
Loft	Lög nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs. Sjá 1. gr. Reglugerð nr. 787/1999 um loftgæði. Sjá 1. gr

Tafla 1. Umhverfisviðmið sem höfð verða til hliðsjónar við gerð umhverfisskýrslu.

Við matið er notast við eftirfarandi skilgreiningar á vægi áhrifa:

Vægi áhrifa	Skýring
Jákvæð	+ Jákvæð áhrif á umhverfisþátt.
Óveruleg	0 Óveruleg áhrif á umhverfisþátt.
Neikvæð	- Neikvæð áhrif á umhverfisþátt.

Tafla 2. Skilgreining á vægi áhrifa við umhverfismat aðalskipulagsins.

6.2 Öflun upplýsinga og aðferðarfræði

Við mat á umhverfisáhrifum er unnið eftir lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006 og stuðst við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar, annars vegar um umhverfismat áætlana og hins vegar um flokkun umhverfisþátta, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa. Matið er sett fram í formi texta og töflu. Stuðst er við fyrirliggjandi upplýsingar um framkvæmdina þ.e. gögn frá Vegagerðinni.

6.3 Umhverfismat

Breyting á veglínunni Þverárfjallsvegur 73		
Umhverfisþættir	Valkostir	
	Breyting – Ný veglína	Núllkostur – óbreytt lega vegar
Fornleifar og menningarminjar	0 Samkvæmt fornleifaskráningu er ein fornleif, 1914-60 Bakkagata, sem breytingin hefur áhrif á og eru áhrifin þau að veglínunni þverar götuna neðar í landinu.	0
Dýralíf	+	- Óbreytt veglína þverar votlendi og hefur því neikvæð áhrif á fuglalíf.
Gróður, jarðvegur og vatn	-/0	0
Jarðmyndanir	0	0
Samfélag	0	0
Landslag og sjónræn áhrif	0	0
Loft	0	0

Stækkun sorpförgunarsvæðis Sölvabakka og brennsluofn		
Umhverfispættir	Valkostir	
	Breyting –	Núllkostur – óbreytt
Fornleifar og menningarminjar	0	0
Dýralíf	0 Áhrif breytingar á fuglalíf óveruleg þar sem þéttni fugla er lítil og áhrif á varp- og fæðusvæði tímabundin.	0
Gróður, jarðvegur og vatn.	0 Áhrif vegna aukinnar urðunar í Stekkjarvík, landmótunar og reksturs brennslustöðvar á vatn og jarðveg eru metin óveruleg.	0
Jarðmyndanir	-/0	0
Samfélag	0	0
Landslag og sjónræn áhrif	-/0 Þar sem ekki er um heildaraukningu á sorpmagni að ræða mun breytingin hafa óveruleg áhrif á landslag og ásýnd svæðisins.	0
Loft	0 Í starfsleyfi sorpförgunarsvæðisins eru skilmálar varðandi mengunarvarnir. Ef til einhverra loft eða lyktarmengunar kemur til þá eru ríkjandi vindáttir af landi, sjá mynd 5.	0

Efnistaka		
Umhverfispættir	Valkostir	
	Breyting –	Núllkostur – óbreytt
Fornleifar og menningarminjar	0	0
Dýralíf	0	0
Gróður, jarðvegur og vatn.	- Syðri -Króklágar og Efra-Leiti liggja að hluta til innan fjarsvæðis vatnsverndar	0

Jarðmyndanir	-/0 Efnistakan raskar jarðmyndum en engum sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt náttúruverndarlögum.	0
Samfélag	+ Efnistakan er jákvæð fyrir samfélag í þar sem efni er sótt innan sveitar sem dregur úr flutningum og hefur þá um leið jákvæð áhrif í efnahagslegu tilliti.	0
Landslag og sjónræn áhrif	-/0 Allt raks getur haft neikvæð sjónræn áhrif og því áriðandi að vel sé gengið frá svæðunum eftir að efnistöku líkur.	0
Loft	+ Þegar efni er flutt um stuttan veg hefur það síður neikvæð áhrif á loftgæði.	0

6.4 Niðurstaða umhverfismats

Niðurstaða umhverfismatsins er að breytt veglína Þverárfjallsvegur 73 hafi óveruleg áhrif á fornleifar og menningarminjar, gróður, jarðveg og vatn, samfélag, jarðmyndanir, landslag og sjónræn áhrif og á loft. Breytingin hefur jákvæð áhrif á dýralíf. Breytingin hefur það markmið að halda votlendissvæðum óröskuðum sem hefur jákvæð áhrif á dýralíf.

Núll kostur hefur neikvæð áhrif á umhverfisþáttinn dýralíf þar sem veglínan fer þvert í gegnum votlendissvæði en óveruleg áhrif á alla aðra þætti.

Stækkun sorpförgunarsvæðis Sölvabakka og brennsluofn hefur óverleg áhrif á alla umhverfisþætti sem metnir voru.

Mat á nýjum efnistökusvæðum sýnir neikvæð áhrif á gróður, jarðveg og vatn þar sem tvö þeirra liggja innan fjarsvæðis vatnsverndar. Tveir umhverfisþættir voru jákvæðir þ.e. samfélag og loft þar sem flutningur á efni er lágmarkaður og í hagrænu tilliti er efnahagslegur ávinningur landeigenda af sölu á efni.

Heimildaskrá

1. Aðalskipulag Blönduósbæjar 2010-2030.
2. Efla Urðunarstaðurinn Stekkjarvík – Aukin urðun, landmótun og rekstur brennsluofns. Frummatsskýrsla 14.05.2020.
3. Fornleifafræðistofan, Viktoría Halldórsdóttir og Bjarni F. Einarsson 2019. Stekkjavík, Framkvæmdarrannsókn sunnan við Stekkjavík í landi Sölvabakka í Blönduósbæ.
4. Lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana.
5. Lög nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum.
6. Lög nr. 80/2012 um menningarminjar.
7. Lög nr. 60/2013 um náttúruvernd.
8. Lög nr. 64/1994 um vernd friðun og veiðar á villtum fuglum og spendýrum.
9. Mat á umhverfisáhrifum. Tillaga að matsáætlun. Þverárfjallsvegur (73) í Refasveit og Skagastrandarvegur (74) um Laxá í Blönduósbæ og Skagabyggð, ágúst 2018.
10. Náttúrufræðistofnun Íslands 1996. Válisti 1. Plöntur. Náttúrufræðistofnun Íslands. Reykjavík.
11. Náttúrufræðistofnun Íslands 1996. Válisti 1. Plöntur. Náttúrufræðistofnun Íslands. Reykjavík.
12. Náttúrufræðistofnun Íslands 1996. Válisti 2. Fuglar. Náttúrufræðistofnun Íslands. Reykjavík.
13. Náttúruminjaskrá. <https://www.ust.is/nattura/natturuverndarsvaedi/natturuminjaskra/>
14. Skipulagslög nr. 123/2010.
15. Skipulagsstofnun 2005. Leiðbeiningar um flokkun umhverfisþátta, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa.
16. Skipulagsstofnun 2007. Leiðbeiningar um umhverfismat áætlana.
17. Umhverfisstofnun. 2019. <https://www.ust.is/nattura/fridlysingar/fridlysingar-i-vinnslu/latrabjarg/>
18. Velferð til framtíðar. Sjálfbær þróun í íslensku samfélagi. Stefnumörkun til 2020, 2002. Umhverfisráðuneytið.